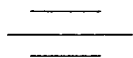

vevő állampolgárok *képesek legyenek* uniós keretek között értelmezhető joggyakorlásra és kötelezettségek teljesítésére, nagyobb felelősséget vállaljanak önmagukkal és az intézményekkel szemben.

Az eredmények szervezett disszeminációja elősegíti, hogy a szakképzés területén a fiatalok állampolgári kompetenciája és társadalmi, gazdasági tudatossága fejlődjön, és aktívabb szereplőkké váljanak a helyi, a regionális, a területi-, a nemzeti- és az európai közösségben. Bízunk benne, hogy a projekt folyamánként több ember megtanulja alkalmazni a jogállamiság elveit és normáit a napi életben, és megértik azt is, hogy a társadalmi jólét a teljesítménytől függ. A kifejlesztett kompetenciák pedig a humán tőke innovatív tényezőivé válnak.

A kutatást a Munkaerőpiaci Alap terhére az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatta.

Dr. KOLTAY TIBOR

főiskolai tanár

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar

Informatikai és Könyvtártudományi Tanszék

Jászberény

Az új tanuláskultúra és az információs műveltség

Györy Csaba a Módszertani Közlemények 2008. évi 2. számában megjelent írásának mondanivalója⁷ szinte rímel mindarra, amit az információs műveltségről pedagógusoknak el kell mondanunk. Mielőtt az információs műveltség fogalmát meghatároznánk, mondjuk, el, hogy a hasonlóságok annak köszönhetőek, hogy az új tanuláskultúra és az információs műveltség nagyjából ugyanazon pedagógiai elvek mentén formálódik. Bár nem kizárólagos alapja, de azért az információs műveltség igen gyakran kötődik a konstruktivista elvekhez, sőt a legmarkánsabban Paulo Freire által képviselt „felszabadítás pedagógiájához” is, hiszen az információs műveltség elterjesztése végső soron annak hat ellene, hogy az információt meghatározott személyek, csoportok, érdekszférák kisajátítsák.⁸ Freire elképzeléseiből különösen figyelemre méltó a valóság kritikus elemzésére való törekvés⁹, hiszen ez érvényes az elnyomott országokban élők körén kívül is, ráadásul a kritikai attitűd az információs műveltség fontos alkotóeleme, bármelyik értelmezését nézzük is.

Miként is érhetjük el ezt az információs műveltség birtokában?

Az információs műveltség a digitális világban alapvető emberi jog. Az információs műveltség lehetővé teszi, hogy információkhoz jussunk egészségünkről, környezetünkről, oktatásunkról és munkánkról. Az információs műveltséget tehát be kell építeni az alapfokú, a középfokú és a

⁷ Györy Csaba: Az élethosszig tartó tanulás és az új tanuláskultúra. Módszertani Közlemények, 48. évf. 2. sz. 2008. 49–52.

⁸ Doherty, J. – Ketchner, K. 2005. Empowering the Intentional Learner: A Critical Theory for Information Literacy Instruction. Library Philosophy and Practice, vol. 8, no. 1, <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/doherty-ketchner.htm> (Letöltve 2006. április 11.)

⁹ Freire, P.: A felszabadítás pedagógiája. In: Andragógiai szöveggyűjtemény II. (szerk. Maróti Andor). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997. 27–33.

felsőoktatás tanterveibe.¹⁰ Mindez azt is feltételezi, hogy az információs műveltség fogalmát viszonylag szélesen értelmezzük, ahogyan a következő meghatározások alapján meg is tehetjük.

De mi is az információs műveltség?

Egy közismert és népszerű meghatározás szerint információsan művelnek azt tekinthetjük, aki felismeri, mikor van szüksége információra; aki megtanulta, hogyan kell tanulni; továbbá ismeri, hogy miként szerveződik az információ, hogyan található meg, és hogyan használható fel a tanulásban.¹¹ Ehhez tegyük hozzá, hogy aki információsan művelt, annak tudása a keresett információ megtalálásának képességén túl terjed. Ismeri az információ korlátait is, látja annak szükségességét, hogy megvizsgálja, miként használják az információt, továbbá tudja, hogy miként kezelje és közölje (kommunikálja) azt.¹²

A formális definíciók megismerése mellett érdemes elgondolkodnunk azon, hogy miért van szükség az információs műveltségre. Kialakulását és előtérbe kerülését a következő kihívások megválaszolásának szükségessége váltotta ki:

- az információs túlterhelés, amelyet a digitális technológiák gyors fejlődése okozott,
- a kompetens információhasználók iránti társadalmi igény,
- a fogékony és informált munkaerő szükségessége.¹³

Ezt a hétköznapiakban számos esetben tetten érhetjük. Például abban, hogy a tömegkommunikációból és az Internetről származó információkról sokszor nehéz eldöntenünk, valódi, hiteles, érvényes, hasznosítható információról van-e szó, mert ennek szempontjai közel sem olyan maguktól értetődők, mint a nyomtatott információforrások világában. Kérdés, hogy egyáltalán megtaláljuk-e ezeket az információkat, vagy elég hatékonyan keressük-e őket. Nem lehetünk ugyanis biztosak abban, hogy azok, akik tömegesen keresnek az Interneten információkat, valóban azt találják meg, amire szükségük van.

Minek is nevezzük?

Az angol *information literacy* kifejezés magyaráztásakor az *információs műveltség* mellett az *információs írástudás* és az *információs kultúra* kifejezéssel is találkozunk. Nem véletlen tehát, hogy megint a tanuláskultúrával vonhatunk párhuzamot, hiszen az információs műveltséget olyan kulturális eszköztudásnak is tekinthetjük, amelynek lényege az önálló tanulás eszközeinek ismerete és használata. Az információs *írástudás* elnevezés jogosságát leginkább az adja meg, hogy az információs műveltség fogalma az írástudás általános kontextusába ágyazódik be. Alapvető készségei funkcionális írástudás, vagyis a nyomtatott és írott információk hasznosításának képessége nélkül nem sajátíthatók el.

Műveltségről elsősorban azért beszélhetünk, mert az oktatásemélet már az 1980-as években képviselte azt a műveltségeszményt, amelynek lényege, hogy – tágabb értelemben véve – művelt az, aki információfeldolgozás és az információ kommunikálása talaján képes megérteni, értelmezni és felhasználni az őt érő hatásokat.¹⁴ Az *információs műveltség* kifeje-

---

¹⁰ Beacons of the Information Society. The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning. IFLA, 2005. <http://www.ifla.org/III/wsis/BeaconInfSoc.html> (Letöltve 2006. szeptember 6.)
UNESCO WebWorld Newsletter, 8 April 2005 http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=18565&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (Letöltve 2005. április 21.)

¹¹ ALA Final Report of the ALA Presidential Committee on Information Literacy. 1989 <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.htm> (Letöltve 2006. január 17.)

¹² A short introduction to information literacy. London: CILIP, 2004. <http://www.cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/definition/introduction.htm> (Letöltve 2007. október 3.)

¹³ Andretta, S.: Information literacy: A practitioner's guide. Oxford, etc.: Chandos Publishing, 2005.

¹⁴ Karvalics László, Z.: Az információs írástudástól az Internetig. *Educatio*. 6. évf., 4. sz., 1997., 681–698.

zés térnyerésében szerepe volt annak a szemlekiadványnak is, amelyet az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum munkatársai készítettek, és amely a témakörrel kapcsolatos számos alapvető dokumentum fordítását tartalmazza.¹⁵

Mi jellemzi az információs műveltséget?

Nem elég az információk pusztá megléte, az elérésükhöz szükséges számítógépes eszközök, az információs és kommunikációs technológiák megléte, sőt a hatékony használatukhoz szükséges készségek megléte. Ezek ugyanis semmit sem érnek, nem teremtenek jobb életet olvasási készség, kritikai gondolkodás, ítéloképesség, a kulturális környezet ismerete nélkül. Sőt az ítéloképességet, az időbeosztás képességét és az információs problémamegoldási képességet sem árt elsajátítanunk. Az tehát, hogy az elektronikus eszközök akadályoznak vagy hozzásegítenek a sikeres életúthoz, műveltség kérdése.¹⁶

Ez viszont csak úgy lehetséges, ha az oktatásba bekerül az információs műveltség, amely az egész életen át tartó tanulás kontextusában a kritikus, értékelő, válogató gondolkodásra készít fel. Az információs műveltségnek tehát nem a technológiákra kell összpontosítania. Tartalmazhatja technológiák alkalmazását, viszont nem függ tőlük, tehát tartalmát technológiai eszközökkel közvetítjük, maga az oktatás azonban nem technológia-központú.¹⁷

Aki információsan művelt, az ismereteit írásban és olvasásban, sőt idegen nyelven kommunikálja is. Aligha kétséges ugyanis, hogy az információs írástudás szövegekkel való interakciót jelent, és lehetővé teszi, hogy a nyelvet különböző társadalmi helyzetekben megfelelően használjuk.¹⁸

Az az információs univerzum, amelyben élünk, igen összetett. Feldolgozásához nem elég, hogy az információkhoz való viszonyulásunk kritikai. Önismeretre, intuícióra és képzeletre is szükségünk van. A feldolgozás egyéni és kollektív, szubjektív és objektív, érzelmi és analitikus. Az információs univerzum tehát legalább annyira a felhasználók belső világában él, mint amennyire rajtuk kívül létezik.¹⁹ Fontos ugyanakkor, hogy az információs műveltség ne jelentse bármiféle módszer egyeduralmát.

Győry Csaba az új tanuláskultúra ismérveként hozza fel, hogy azt változatható és összekapcsolható tanulási környezetek jellemzik.²⁰ Ez a felfogás lehetővé teszi, hogy az innovatív és a hagyományos oktatási módszereknek egyaránt legyen helye. Erre megint csak találunk analógiát az információ világából. Dömsödy Andrea említi, hogy „a hagyományosnak nevezett információforrások egyértelműen befolyásolták és befolyásolják a modernnek nevezett elektronikus információforrásaink felépítését, logikáját, műfaját, tartalmát. Így értő használatukhoz, használati értékük megállapításához ismerni kell a párhuzamosan is élő „elődök” nyújtotta lehetőségeket.”²¹

Összegzésül azt mondhatjuk: az információsan művelt ember – legyen az a közoktatás tanulója, egyetemi hallgató, dolgozó vagy nyugdíjas – ismeri a természeti és társadalmi való-

---

¹⁵ Csík T. (szerk.): *Információs műveltség és oktatásügy*. Nemzetközi szemle. Budapest: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 2006. <http://www.opkm.hu/download/lmOk.pdf> (Letöltve 2006. február 27.)

¹⁶ Dömsödy Andrea: *Információs társadalom, informatika és könyvtár-pedagógia* Iskolakultúra, 12. évf., 12. sz. 2005. 12–20.

¹⁷ Bundy, A.: *One essential direction: information literacy, information technology fluency*. Journal of eLiteracy. vol. 1, no. 1, 2004 <http://www.jelit.org/6/> (Letöltve 2006. február 5.)

¹⁸ Bawden, D.: *Information and digital literacies: a review of concepts*. Journal of Documentation. vol. 57, no. 2, 2001, 218–259.

¹⁹ Ward, D.: *Revisiting information literacy for lifelong learning*. Journal of Academic Librarianship. vol. 32, no. 4, 2006, 396–402.

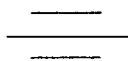
²⁰ Győry i.m.

²¹ Dömsödy i.m. 16.

ságot, az egész éltén át tartó tanulásához szükséges ismeretszerzési formákat; felelősen viseltek személyes életviteléért és állampolgári értékeiért.²²

Mi a feladat?

A kérdés ma nem az, hogy fel kell-e készítenünk a jövő nemzedékeket az információs társadalomban való létre, hanem az, hogy miként tesszük azt. Ezeknek a kihívásoknak kell megfelelnünk. Mindez idehaza egyelőre kevés figyelmet kapott. Örvendetes fejlemény viszont, hogy a kompetencia alapú tanárképzéssel kapcsolatos tervezetekben a tanárjelöltek tudása, attitűdjei és képességei között ott találjuk az információsan művelt tanuló (állampolgár) általános tudásának, attitűdjeinek és képességeinek együttesét.²³

FAZEKAS ATTILÁNÉ

Szeged

A bátorító nevelés fontossága a 6–14 éves korú gyermekek fejlesztésében

Előszó

Korunk gyermeke rohanó, állandóan stresszes világban él: a különböző zaj- és vegyi ártalmak, a környezetszennyezés következményei, a nehéz életkörülmények, a családi életben levő feldolgozatlan konfliktusok okozta félelmek vagy egyéb problémák miatt az iskolában is sokkal nyugtalanabb, hajlamosabb a szorongásra, tanulási, beilleszkedési, magatartás- és egyéb zavaroktól szenved.

A bátorító nevelés rendkívül fontos szerepet tölt be a pedagógiában, különösen a tanár-diák kapcsolatban, amikor a tanár a szülő szerepét (is) betöltve neveli-oktatja a tanulót. A jó tanár-diák kapcsolat eredménye megmutatkozik a gyermek tanulási motivációjában, tanulmányi eredményeiben és a magatartásában is. A jól motivált tanulót nem kell fegyelmezni, hiszen ráhangolódik nevelőjére, akivel azonosul, akit elfogad és szeret, akiből a bátorítást, bizalmat és megértést, a feltételek nélküli elfogadást érzi.

Vizsgálatomban arra helyezem a hangsúlyt, hogy a megbecsülés, a bizalom, az öntudat erősítése, az elismerés a legkisebb jó teljesítményért, a sikerélményhez juttatás, az érdeklődés felkeltése és fenntartása a tanulásban, valamint a szabályokhoz való alkalmazkodás mind abban segít, hogy a gyermek megtanulja elfogadni és szeretni önmagát olyannak, amilyen a valóságban, és be tudjon illeszkedni a közösségbe.

1. A mentális és pszichés problémák okai

A mentális és pszichés zavarok hátterében nagyon sok tényező állhat: a magzati életben, szüléskor vagy kora gyermekkorban ért károsodások következményei, szervi betegségekből eredő zavarok, agyi diszfunkcióból eredő részképességszavarok, a szülők válása okozta trauma,

²² Greater expectations: A new vision for learning as a nation goes to college. Washington, DC: Association of American Colleges and Universities, 2002.

²³ Falus Iván - Kotschy Beáta: Kompetencia alapú tanárképzés: divatos jelszó vagy a megújulás eszköze? Pedagógusképzés, 4. évf. 3-4. sz. 2006. 67-75.